

บทที่ 2

ความหมายและความสำคัญของครู

ความหมายของคำว่า “ครู”

ครูคือใคร ? คำว่า “ครู” มีความหมายลึกซึ้งกว้างขวางมาก แต่ถ้าดูจากรากศัพท์ภาษาบาลีว่า “ครู” หรือ ภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ” นั้น มีความหมายว่า “ผู้สั่งสอนศิษย์ หรือ ผู้ควรได้รับการเคารพ”

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ไว้หลายอย่าง เช่น

“ครู” คือ ผู้ทำหน้าที่สอนและให้ความรู้แก่ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์เกิดความรู้ความก้าวหน้าในสาขาวิชานั้น ๆ

ยนต์ ชุ่มจิต (2541: 29) ได้อธิบายคำว่า “ครู” ดังนี้

1. ครู เป็นผู้นำทางศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง
2. ครู คือ ผู้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้มีความหนักแน่นควรแก่การเคารพของลูกศิษย์
3. ครู คือ ผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอน มักใช้กับผู้สอนในระดับต่ำกว่าวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

รังสรรค์ แสงสุข อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง (2550: 38) ได้ให้ความเห็นว่า “ครู” คือ ผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีเมตตา

ครู คือ ผู้ที่ให้ความรู้ไม่จำกัดทุกที่ทุกเมื่อ ครูต้องเต็มไปด้วยความรู้ และรู้จักชวนขยายหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ สะสมความดี มีบารมีมาก และครูที่ดีจะต้องไม่ปิดบังความรู้ ควรมีจิตและวิญญาณของความเป็นครู

ครู คือ ผู้เติมเต็ม การที่ครูจะเป็นผู้เติมเต็มได้ ครูควรจะเป็นผู้แสวงหาความรู้ ต้องวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ และมาบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ครู คือ ผู้ที่มีเมตตา จะต้องสอนเต็มที่โดยไม่มีการขี้เกียจหรือปิดบังไม่ให้ความรู้เต็มที่ ครูต้องไม่ลำเอียง ไม่เบียดเบียนศิษย์

ในหนังสือ พจนานุกรมไทย แปลอง ฅนฅร (2516: 89) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ไว้ดังนี้

1. ผู้มีความหนักแน่น
2. ผู้ควรแก่การเคารพของศิษย์
3. ผู้สั่งสอน

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good. 1973: 586) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ครู” (teacher) ไว้ดังนี้ คือ

1. person employed in an official capacity for the purpose of guiding and directing the learning experience of pupils or students in an educational institution whether public or private.

2. person who becomes of rich or unusual experiencing or education or both in given field is able to contribute to the growth or development of other person who comes to contact with him.

3. person who has completed a professional curriculum in a teacher education institution and whose training has been officially recognized by the award of an appropriate teaching certificate.

4. person who instructs the other.

จากคำภาษาอังกฤษข้างบนนั้น จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า “ครู” (Teacher) คือ

1. ครู คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียน สำหรับนักเรียน หรือ นักศึกษาในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

2. ครู คือ ผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์และมีการศึกษามากหรือดีเป็นพิเศษ หรือมีทั้งประสบการณ์และการศึกษาดีเป็นพิเศษในสาขาใดสาขาหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้อื่นเกิด ความเจริญก้าวหน้าได้

3. ครู คือ ผู้ที่เรียนสำเร็จหลักสูตรวิชาชีพจากสถาบันการฝึกหัดครู และได้ไปรับรองทางการสอนด้วย

4. ครู คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนให้ความรู้แก่ศิษย์

นอกจากนี้ คำว่า “ครู” ยังมีความหมายอื่น ๆ ได้อีก เช่น

1. “ครู คือ ปุชนียบุคคล” หมายถึง ครูที่เสียสละ เอาใจใส่เพื่อความเจริญของศิษย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่ควรเคารพเทิดทูน
2. “ครู คือ แม่พิมพ์ของชาติ” หมายถึง การเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ที่จะปฏิบัติตัวตามอย่างครู
3. “ครู คือ ผู้แจวเรือจ้าง” หมายถึง อาชีพครูเป็นอาชีพที่ไม่ก่อให้เกิดความร่ำรวย ครูต้องมีความพอใจในความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบร้อย อย่าห่วงไหวต่อลาภ ยศ ความสะดวกสบาย

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ครู คือ ผู้ที่ทำหน้าที่สอนให้ศิษย์เกิดความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรมที่ดี นำประโยชน์ให้แก่สังคมได้ในอนาคต

ความหมายของคำว่า “อาจารย์”

ปัจจุบันคำว่า “ครู” กับ “อาจารย์” มักจะใช้ปะปนหรือควบคู่กันเสมอ จนบางครั้งดูเหมือนว่า จะมีความหมายเป็นคำคำเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้ว รากศัพท์เดิมของคำว่า “อาจารย์” ไม่เหมือนกับคำว่า “ครู” และเมื่อพิจารณาถึงความหมายดั้งเดิมแล้วยังไม่เหมือนกัน

ท่านพุทธทาสภิกขุ (2529: 93) ได้จำแนกความหมายของ “อาจารย์” เป็น 2 แบบ คือ

1. ความหมายดั้งเดิม หมายถึง ผู้ฝึกมารยาท หรือเป็นผู้ควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัย เป็นผู้รักษาระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ

2. ความหมายปัจจุบัน หมายถึง ฐานะชั้นสูงหรือชั้นหนึ่งของผู้ที่เป็นครู

ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรมของพระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2528: 185) อธิบายความหมายของอาจารย์ไว้ดังนี้

1. ผู้ประพฤติกการอันเกื้อกูลแก่ศิษย์
2. ผู้ที่ศิษย์พึงประพฤติดด้วยความเอื้อเฟื้อ
3. ผู้สั่งสอนวิชาและอบรมดูแลความประพฤติ

แต่ความหมายของคำว่า “อาจารย์” ตามทัศนะของชาวตะวันตก จะหมายถึง ผู้สอนในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งต่ำกว่าระดับศาสตราจารย์ และเป็นผู้สอนที่ต้องรับผิดชอบต่อการสอนนักศึกษาให้เกิดความก้าวหน้าตามประสงค์เฉพาะของการศึกษาที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “อาจารย์” ตามทัศนะของคนไทยกับทัศนะของชาวตะวันตกแล้วจะเห็นได้ว่า อาจารย์ของชาวตะวันตกจะเน้นความสำคัญไปที่การสอน คือเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการสอนเฉพาะด้าน และเป็นผู้ที่ทำการสอนในสถาบันการศึกษาชั้นสูง แต่ความหมายของคำว่า “อาจารย์” ตามทัศนะของคนไทย จะมีความหมายกว้างกว่า คือเป็นทั้งผู้สอนวิชาความรู้ อบรมดูแลความประพฤติ และเป็นผู้ที่มีฐานะสูงกว่าผู้เป็นศิษย์ ดังนั้นจึงพอสรุปความหมายของคำว่า “อาจารย์” ได้ว่า “เป็นผู้สอนวิชาความรู้และอบรมความประพฤติของลูกศิษย์ เป็นผู้ที่มีสถานะภาพสูงกว่า “ครู” และมักเป็นผู้ที่ทำการสอนในระดับวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย”

ในปัจจุบันนี้ ผู้ที่ทำหน้าที่การสอนไม่ว่าจะมีคุณวุฒิระดับใด ทำการสอนในระดับไหน จะนิยมเรียกว่า “อาจารย์” เหมือนกันหมด ซึ่งมีใช้เรื่องเสียหายอะไร ในทางตรงกันข้าม กลับจะเป็นการยกย่องและให้ความเท่าเทียมกันกับคนที่ประกอบวิชาชีพเดียวกัน ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สุดมิใช่เป็นคำว่า “ครู” หรือ “อาจารย์” แต่อยู่ที่การทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ที่สุด

ความหมายของคำที่เกี่ยวกับ ครู-อาจารย์

คำที่มีความหมายคล้ายกับ ครู มีหลายคำ เช่น

1. อุปัชฌาย์ - ท่านพุทธทาสภิกขุ อธิบายความหมายของ “อุปัชฌาย์” ว่า หมายถึง ผู้สอนวิชาชีพ แต่ในปัจจุบันนี้ หมายถึง พระเถระผู้ใหญ่ ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บวชกุลบุตรในพระพุทธศาสนา
2. ทิศาปาโมกข์ - หมายถึง อาจารย์ที่มีความรู้และชื่อเสียงโด่งดัง ในสมัยโบราณผู้มีอันจะกินจะต้องส่งบุตรหลานของตนไปสู่สำนัก ทิศาปาโมกข์ เพื่อให้เรียนวิชาที่เป็นอาชีพ หรือ วิชาชั้นสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อกลับไปรับหน้าที่ทำางานที่สำคัญ ๆ

3. บุรพาจารย์ หรือ บุรพาจารย์ คือ อาจารย์เบื้องต้น หมายถึง บิดา มารดา ซึ่งถือว่าเป็นครูคนแรกของบุตร ธิดา
4. ประมาจารย์ คือ อาจารย์ผู้เป็นเอกหรือยอดเยี่ยมในทางวิชาใดวิชาหนึ่ง
5. ปาจารย์ คือ อาจารย์ของอาจารย์

ส่วนคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่มีความหมายคล้ายกับคำว่า ครู หรือ Teacher มีหลายคำ คือ

1. Teacher หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ประจำในโรงเรียน หรือ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตรงกับคำว่า ครู หรือ ผู้สอน
2. Instructor หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้สอนโดยเฉพาะในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ตรงกับคำว่า อาจารย์
3. Professor (ในประเทศอังกฤษ) หมายถึง ตำแหน่งผู้สอนที่ถือว่าเป็นตำแหน่งสูงสุดในแต่ละสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แต่ในอเมริกาและแคนาดาใช้เป็นคำนำหน้านามสำหรับผู้สอนในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ใช้คำว่า Assistant Professor
 รองศาสตราจารย์ ใช้คำว่า Associate Professor
 ศาสตราจารย์ ใช้คำว่า Professor
4. Lecturer หมายถึง บุคคลผู้สอนในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย ตรงกับคำว่า ผู้บรรยาย
5. Tutor หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนนักศึกษาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือรายบุคคล โดยทำงานเป็นส่วนหนึ่งของผู้บรรยาย คล้าย ๆ กับผู้สอนเสริมหรือสอนกวดวิชา
6. Sophist เป็นภาษากรีกโบราณ หมายถึง ปราชญ์ผู้สอนวิชาต่าง ๆ คล้ายกับคำว่า “ทีศาปาโมกข์”

ความสำคัญของครู

อาชีพทุกอาชีพย่อมมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมด้วยกันทั้งนั้น เป็นการยากที่จะบ่งบอกว่า อาชีพใดสำคัญกว่าอาชีพใด แต่ในที่นี้เราจะพิจารณาเฉพาะอาชีพครูว่า มีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเพียงใด จึงขออัญเชิญพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันพุธที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ความตอนหนึ่งว่า

“.....อาชีพครูถือว่าสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้.....”

จากพระราโชวาทของสมเด็จพระเทพฯ ตามที่ได้อัญเชิญมากล่าวไว้ข้างต้น เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของครูที่มีต่อความเจริญของบุคคล และชาติบ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง ชาติบ้านเมืองจะเจริญได้เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาที่ดี และมีครูที่มีคุณภาพ

ในอดีตครูมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมาก แต่ในปัจจุบันความสำคัญของครูเปลี่ยนไป มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ความสำคัญของครูในอดีตกับครูในปัจจุบันแตกต่างกัน เช่น

1. จำนวนครู

ในอดีต จำนวนครูมีน้อย คนที่จะมาเป็นครูได้นั้นจะต้องมีการคัดเลือกผู้ที่มีสติปัญญาดี และมีนิสัยเหมาะสมที่จะเป็นครู สามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกศิษย์ได้ ดังนั้น ความสำคัญของครูจึงมีมาก

ในปัจจุบัน การศึกษาขยายตัวอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มจำนวนครูให้มากขึ้น และมีคนเป็นจำนวนมากที่มีได้ศรัทธาที่จะเป็นครู แต่จำเป็นต้องประกอบอาชีพนี้เพียงเพื่อให้มีโอกาสดำรงตำแหน่ง จึงทำให้ครูบางคนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นครูไม่มีศรัทธาในวิชาชีพที่ทำอยู่

2. หลักสูตรการสอน

ในอดีต “ตัวครู” คือ “หลักสูตร” ครูมีความสามารถในเรื่องใด หรือมีวิธีการสอนอย่างไรก็สอนกันไปเช่นนั้น ครูมีความสำคัญมากในการที่จะดูแลปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก

ในปัจจุบัน หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ มีมาก และแต่ละสาขาวิชาก็จะมีครูเฉพาะสาขาวิชาทำการสอนในวิชานั้น ๆ อยู่ นักเรียนจะมีโอกาสได้เรียนกับครูหลาย ๆ คน ทำให้ความผูกพันระหว่างครูกับนักเรียนลดน้อยลง นักเรียนจะไม่ค่อยเห็นคุณค่าความสำคัญของครูเท่าใดนัก

3. จำนวนนักเรียน

ในอดีต จำนวนประชากรมีน้อยกว่าปัจจุบันมาก ผู้ที่สนใจจะเรียนหนังสือก็มีจำนวนไม่มาก ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถดูแลอบรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึง มีความผูกพันซึ่งกันและกัน

ในปัจจุบัน จำนวนนักเรียนในแต่ละระดับ แต่ละห้องมีมากขึ้น ครูบางคนต้องสอนนักเรียนหลายห้อง เมื่อสอนหมดชั่วโมงหนึ่งก็ต้องรีบไปสอนต่ออีกห้องต่อไป ทำให้ความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างครูกับลูกศิษย์ลดน้อยลงตามลำดับ

4. อนาคตของศิษย์

ในอดีต คนที่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนเกือบทุกคนจะได้ดีมีงานทำ

ในปัจจุบัน คนที่เรียนหนังสือมีมากขึ้น เมื่อเรียนสำเร็จแล้วต้องแย่งกันหางานทำ แต่งานมีจำนวนน้อย เพราะฉะนั้น คนที่เรียนสำเร็จแล้วไม่มีงานทำจะมีมากและเป็นพวกที่ไม่เห็นความสำคัญของครูเท่าไรนัก

5. ความรู้สึกของศิษย์และผู้ปกครอง

ในอดีต ลูกศิษย์เรียนจบมีงานทำดี ๆ ทั้งลูกศิษย์และผู้ปกครองมักจะนึกถึงบุญคุณครูที่เคี่ยวเข็ญและสั่งสอนมา

ในปัจจุบัน ลูกศิษย์มักจะไม่นึกถึงบุญคุณครูเท่าไรนัก เพราะครูไม่ได้ใกล้ชิดสั่งสอนอบรมลูกศิษย์เช่นครูในอดีต

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ความสำคัญของครูในอดีตและปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงความสำคัญของครูมิได้ลดน้อยลงไปเลย ครูยังคงมีบทบาทและความสำคัญอยู่เสมอ เพียงแต่คนบางกลุ่มมิได้เห็นว่าครูมีความสำคัญต่อตนเช่นเดียวกับ ลูกศิษย์ในสมัยก่อน

ประเภทของครู

การแบ่งครูเป็นประเภทต่าง ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและหน้าที่ของแต่ละบุคคล การแบ่งประเภทของครูอาจจะเป็นการช่วยกระตุ้นความเป็นครูให้ผู้ประกอบวิชาชีพครูด้วย

ยนต์ ชุ่มจิต (2541: 22-23) ได้แบ่งประเภทครูตามลักษณะของงานออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ครูประจำบ้าน ได้แก่ พ่อ แม่ ซึ่งถือว่าเป็นครูคนแรกของลูก เพราะทั้งสองท่านย่อมจะมีความใกล้ชิดคอยดูแลปกป้องลูกตลอดเวลา จึงมีการยกย่องให้ พ่อ แม่ เป็นบูรพาจารย์ของลูก

2. ครูประจำโรงเรียน ได้แก่ ครูอาจารย์ที่ทำการสอนนักเรียนตามโรงเรียน หรือสถานศึกษาต่าง ๆ จะกระทำโดยสำนักหรือด้วยวิญญานของความเป็นครูอย่างแท้จริงหรือกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ

3. ครูประจำวัด ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาหรือนักบวชในศาสนาอื่น ๆ ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนในศาสนาของตนเพียงพอ และทำหน้าที่เผยแพร่หลักธรรมคำสอนเพื่อให้ประชาชนมีศีลธรรมคุณธรรมประจำใจ

4. ครูประจำโลก ได้แก่ พระบรมศาสดาของพระพุทธศาสนา และศาสดาของศาสนาต่าง ๆ ที่ได้ค้นพบหลักธรรมคำสอนอันประเสริฐ แล้วนำหลักธรรมนั้น ๆ มาเผยแพร่อบรมให้มนุษย์ในโลกได้รู้ได้เข้าใจ และนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความสุขความเจริญและความร่มเย็นแห่งชีวิต

ภาวิไล นาควงษ์ (2545: 6-9) ได้แบ่งครูตามคุณสมบัติ ความสามารถและลักษณะการทำงานออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ครูที่ดี คือ ครูที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในสาขาวิชาของตน มีทักษะทางการสอน มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบสูง เอาใจใส่ปรับปรุงตนเองทั้งในด้านความรู้ การสอน และคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์

2. ครูที่พอใช้ได้ คือ ครูที่มีความรู้ดี สอนใช้ได้แต่ไม่ทุ่มเทในการสอน ไม่เคร่งครัดในจรรยาบรรณวิชาชีพครู ไม่สนใจในการพัฒนาตนเอง และมีความประพฤตินี้เป็นแบบอย่างได้ในบางเรื่อง

3. ครูที่ไม่ควรเป็นครู คือ ครูที่รู้ไม่จริงในวิชาที่สอน และสอนไม่ดี ไม่ตั้งใจทำงาน ขาดคุณธรรม ไม่สนใจปรับปรุงพัฒนาตนและประพฤตินั้นไม่เหมาะสม ไม่สมควรเอาเป็นตัวอย่าง

นอกจากนี้ยังอาจแบ่งประเภทครูตามลัทธิปรัชญาการศึกษาทั้ง 6 คือ

1. สารัตถนิยม (Essentialism) คือ ครูประเภทที่ถ่ายทอดเก่ง และประพฤติเป็นแบบอย่างได้

2. นิรันตรนิยม (Perennialism) คือ ครูประเภทที่สอนความรู้เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาปัญญาและความมีเหตุผล

3. พิพัฒนาการนิยม (Progressivism) คือ ครูประเภทที่เป็นผู้ใฝ่รู้ มีประสบการณ์กว้างขวาง สอนตามความสนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนแก้ปัญหาด้วยตนเอง

4. ปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) คือ ครูประเภทที่ทันสมัย จะกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาสังคมและสร้างสรรค์ประชาธิปไตย

5. อัตถิภาวนิยม (Existentialism) คือ ครูประเภทที่ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถพัฒนาตนเองและนำศักยภาพของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์

6. พุทธปรัชญา (Buddhism) คือ ครูประเภทที่มีปัญญา เป็นพหูสูตรและกัลยาณมิตรของผู้เรียน มีคุณธรรมและประพฤติน่าเลื่อมใส

รุ่ง แก้วแดง (2540: 147-149) ได้แบ่งครูเป็น 5 ประเภท คือ

1. ครูโดยอรรถาธิบาย หรือครูโดยวัฒนธรรม หมายถึง ผู้สั่งสอนเยาวชนในรูปแบบการศึกษาตามอรรถาธิบาย ซึ่งมีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะมีต่อไปในอนาคต ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา พระภิกษุ และผู้มีความรู้ในท้องถิ่น เป็นต้น

2. ครูโดยอาชีพ หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพครูซึ่งสำเร็จการศึกษามาจากสถาบันการฝึกหัดครูหรือสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งต่อไปบุคคลที่จะเป็นครูได้ ต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3. ครูโดยธรรมชาติ หมายถึง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์แก่มนุษย์

4. ครูโดยเทคโนโลยี หมายถึง เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง หลากหลาย และไร้พรมแดนพร้อมทั้งจะก่อให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ และทำให้บุคคลได้เรียนรู้เร็วหรือช้าตามอัตราความสามารถของตนเอง

5. ครูโดยตนเอง หมายถึง ความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และการที่แต่ละคนสามารถสอนหรือเรียนรู้ด้วยตนเองได้ อันจะก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้เขียนกลอนยกย่องครูไว้ในชื่อว่า “ใครคือครู” มีใจความดังนี้

ใครคือครู

ใครคือครูกูคือใครในวันนี้

ใช้อยู่ที่ปริญญามหาศาล

ใช้อยู่ที่เรียกว่าครู-อาจารย์

ใช้อยู่นานสอนนานในโรงเรียน

ครูคือผู้ชี้ทางความคิด

ให้รู้ถูกรู้ผิดคิดอ่านเขียน

ให้รู้ทุกซักรู้ยากรู้พากเพียร

ให้รู้เปลี่ยนแปลงสู้สร้างงาน

ครูคือผู้ยกระดับวิญญาณมนุษย์

ให้สูงสุดกว่าสัตว์เดียรฉาน

ครูคือผู้สั่งสอนอุดมการณ์

ปณิธานเพื่อคนอื่นเพื่อตนเอง

ครูจึงเป็นนักสร้างผู้ยิ่งใหญ่

สร้างคนจริงสร้างคนกล้าสร้างคนเก่ง

สร้างคนให้เป็นตัวของตัวเอง

ขอมอบเพลงนี้มาบูชาครู

สรุป

ครูและอาจารย์คือผู้ให้ความรู้ ดูแลความประพฤติของศิษย์ มีหน้าที่พัฒนาให้ศิษย์เป็นคนมีคุณภาพต่อประเทศ และสังคม นอกจากนี้ไม่ว่าจะมีครูกี่ประเภท สังคมในปัจจุบันและในอนาคต ย่อมต้องการครูดีหรือครูแท้ทั้งสิ้น